

Slovo se stalo Beránkem Božím

Původ materiálu

Jiří Tengler

Pořadí v lekci

32

Téma

Kristus se v očích svých vyznavačů stává bezbranným beránkem, na něhož dopadá nespravedlivá zloba a jenž je vydán na smrt.

Cíl

- Představit dětem výraznou biblickou metaforu beránka Božího.
 - Starším dětem se přiblíží i dějinný dosah metaforu na českobratrskou tradici.
-

Pro učitele

Biblický text: J 1,19–34; J 19

Výkladové poznámky

Jan píše své evangelium z odstupu. S nadhledem rozjímá nad tím, co je psáno u ostatních evangelistů. Snaží se odhalit a vystihnout co nejširší souvislosti Ježíšova životního příběhu. Proto už na samotném počátku knihy čteme zřetelný odkaz k Ježíšově smrti: Kristus teprve vstupuje na veřejnost — jde za Janem ke křtu —, a již je naznačena jeho smrt. Křtitel říká: „Hle, beránek Boží, který snímá hříchy světa!“

Beránek byl běžné obětní zvíře jak v židovském, tak v pohanském prostředí. K dění mezi lidmi a božstvy odnepaměti patřila smrt obětí, avšak pojetí, co přesně smrt oběti pro obětníka znamená či působí, bylo velmi různorodé. Jak může někdo nést / snímat cizí hříchy? Na to nemáme přímočaré vysvětlení.

K židovským velikonocům patřil hod beránka, kde však zvíře neumírá jako oběť za viny, nýbrž jako součást vyprávěného příběhu o záchraně. V Egyptě byly beránčí krví označeny dveře, aby se jim vyhnula záhuba. Smrt beránka otevírá lidem cestu k životu — to je

spojnice mezi Kristovou smrtí a naším vykoupením.

Beránek jakožto bezbranné mládě je vydán na milost a nemilost okolí. Kristus se v Jeruzalémě dostává do rukou nepřátel, kterým se nemůže bránit. Tím je podoben beránkovi. Stává se předmětem kruté vojácké zábavy, která zatčeného znevažuje a mučí. Odsouzení na smrt bývali často veřejně zaměňováni.

Popis Ježíšova utrpení (pašije) je u Jana obdobně podrobný jako u ostatních evangelistů. Právě vyprávění o Kristově ponížení bylo od počátku ve středu zájmu křesťanů, neboť ukazuje, kolik stojí naše spása. Kdyby Kristus nebyl šířil evangelium, těchto hrůz by byl býval ušetřen.

Zatčený Ježíš se ocitl mezi dvěma ohni — na jedné straně šéf okupační římské moci Pilát, na druhé představitelé domácího židovského národa. Pilát sice nic proti Ježíšovi nemá, ale chce mít od židů klid, tak proti své vůli svolí k popravě. Židé žádají nejvyšší moc o hrdelní trest, je jim vyhověno, musí však skousnout pohoršlivý nápis „Ježíš Nazaretský, král Židů“.

Pilát paradoxně navazuje na Křtitelovo „Hle, beránek Boží“ (J 1,29) a prohlašuje „Hle, člověk“ (J 19,5) a „Hle, váš král“ (J 19,14)

Na popraviště Ježíš pravděpodobně nenesl celý kříž, jenom příčné břevno. Smrt ukřižováním byla velmi zdlouhavá a trýznivá. Odsouzenec se dusí, jelikož se mu pod vahou klesajícího těla svírá hrudník. Zlomení nohou urychlí smrt, neboť tělo již jimi není nadlehčováno. Ježíš byl natolik zmučen, že umírá rychleji než druzí. (v. 34)

Beránek se stal jedním z obrazů Krista. Nejen jako zbitý, ale i jako Vzkříšený. Již ve Zjevení Janově na konci Bible sedí Beránek na trůnu — jedině on, pro lásku a pravdu ponížený, je hoden vládnout světu. Bývá též zobrazován s korouhví jako vůdce zástupu věrných, někdy s doprovodným nápisem „Zvítězil Beránek náš, následujme ho.“ Takto si beránka dala do znaku i Jednota bratrská. Tajní evangelíci se po tolerančním patentu hlásili k „víře Beránkově“. Objevuje se v našich modlitebnách, je otištěn ve zpěvníku. Řetěz synodního seniora rovněž nese znak beránka (na rubu je Bible s kalichem).

Úskalí

Neříkejte, že Ježíš musel zemřít, aby svou krví zaplatil náš dluh. (Třebaže se tento zkratkový motiv objevuje v některých písních či modlitbách.) Bůh není obchodník, který odpuštění směňuje za prolitou krev. Odpouští i bez ní — zadarmo! Samotný Ježíš nás učil modlitbě „odpusť nám naše viny“ bez ohledu na jakoukoliv obětinu. Ježíš zemřel kvůli nám, jelikož

kvůli nám žil a hlásal evangelium, což se mocným nelíbilo a odpravili jej jako nevinného beránka. Ježíš nám tak mocně svědčil o Bohu, odpouštějícím všechny hříchy, až jej to stálo život. Tak na sebe vzal náš hřích, zemřel za náš hřích.

Pozor na antisemitské výpovědi. U Jana jsou sice Ježíšovými protivníky židé, ovšem nikoli jako židé uvízlí ve svém židovství, nýbrž jakožto představitelé starého světa. Neličte židy jako ty, kdo pokazil Boží dobré dílo, jež Kristus musel přijít napravit. Mnozí židé se snažili upřímně konat dobré dílo (i při procesu s „rouhačem“ Ježíšem), avšak právě staré lidství narazilo na hranice této snahy. Ježíš umírá také vinou zkreslených představ o Bohu, které mají jeho protivníci.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Kdo z vás má doma nějaké zvíře. Kočku, psa, křečka...? Hrajete si s ním rádi? Jak je velké? Vzpomenete si, jak vypadalo, když bylo malé? Zvířecí mlád'ata jsou většinou ještě milejší a roztomilejší než dospělá zvířata.

Takže zjistíme: Kdo viděl kotě? Štěně? Kuře? Ptáče? Hříbě? Kůzle či jehně? (Děti se mohou hlásit.) Když si chcete hrát s mládětem, musíte být opatrní. Nemá mnoho síly, je křehké, zranitelné. Je velmi snadné mu ublížit. Možná také víte, že v lese či jinde ve volné přírodě šelmy útočí právě na mlád'ata, protože se dají snadno ulovit.

V dávných dobách, kdy žil Pán Ježíš, lidé moc nechovali kočky nebo psy, takže se ani nemohli mazlit s koťaty nebo se štěňaty. Zato bylo všude hodně ovčích stád. (Proto se v Bibli taky píše často o pastýřích — Abraham, král David, pastýři v Betlémě o vánocích, Hospodin je můj pastýř.) Lidé dobře znali ovce a jehňata. Děti si určitě hrály s malými ovečkami a s malými beránky. Jenže lidé potřebují jíst. Proto čas od času vybrali ze stáda nějakého beránka a porazili jej. (Tak se tomu říká, když se zabíjí domácí zvíře kvůli jídlu: porážka.) Tehdy to mnohokrát viděl snad každý, včetně dětí. Bezbranný beránek umře pod řeznickým nožem. Nikomu nic špatného neudělal, přesto musí zemřít, aby se lidé mohli najíst a žít. Asi byste byli smutní, kdyby to byl zrovna váš oblíbený beránek.

V kostele se vypráví o Ježíši Kristu, co všechno dobrého pro lidi udělal a jak jim dával radost z Pána Boha. O Ježíšovi se také říká, že je beránek. Beránek Boží. Zlí lidé ho neměli rádi. Vadilo jim, že Ježíš je na druhé lidi hodný. Proto zlí lidé Ježíše zabili. Ocitl se v jejich rukou a byl bezbranný úplně jako ten beránek. Mohli si s ním dělat, co chtěli. Zbili ho, posmívali se mu, sebrali mu šaty, plivali na něj a nakonec ho poslali na smrt. Aby ho všichni viděli, přibili ho na kříž na pahorku za městem. Pro Ježíšovy přátele to bylo velmi smutné. Věděli: to všechno zlé jej potkalo kvůli nám. Kdyby s námi nemluvil, kdyby nám nepomáhal, nikoho by nenaštval a zůstal by na živu.

Ale Pán Bůh Ježíše ve smrti nenechal. Probudil jej z mrtvých a vrátil jej do života. (Stalo se to v neděli, proto se v neděli scházíme k oslavě i my.) Ježíš teď žije nový život u Boha.

Na obrázku máte beránka Božího. Není to obyčejný beránek. On byl zabit, ale zvítězil nad smrtí. Proto drží zvláštní prapor. Taková korouhev bývala nošena před zástupem poutníků nebo vojáků, aby věděli, kam jít. Ježíš, Beránek Boží, nám ukazuje směr. Že máme jít za ním cestou lásky, odpuštění a radosti z Boha. Taková je Beránkova cesta života. Následujme jej. (Děti mohou vybarvit korouhev svou oblíbenou barvou — Ježíš zve k následování i je s jejich vnímáním.)

Mladší školní děti

Ježíš vyrůstal jako docela obyčejný chlapec v městečku Nazaret. Nejspíše stejně jako jeho otec Josef byl tesařem a to zhruba do svých třiceti let. Teprve potom odešel z domu a začal působit mezi lidmi. Oznamoval jim, ať se radují, že Boží království je blízko. Podobně mluvil i Jan Křtitel, který navíc ještě nořil lidi do vody v řece Jordánu — křtil je na znamení, že starý svět odnáší voda a že všechny lidské viny smývá Boží odpuštění.

Jednou za Janem Křtitelem k Jordánu přišel i Ježíš. Když ho Jan uviděl, řekl: „Hle, beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Nikdo kolem pořádně nechápal, o čem mluví. Proč najednou nějaký beránek, a k tomu ještě Boží? Všichni věděli, jak tomu s beránky chodí. Ještě než stihnou vyrůst, jsou poraženi a posláni do kuchyně. Co má Ježíš společného s beránky, které čeká krvavá smrt, v tu chvíli ještě nikdo netušil. Ovšem Jan Křtitel, který byl prorokem, správně rozpoznal, že Ježíš to ve světě bude mít mezi spoustou nepřátel těžké, ale také, že Bůh bude věrně stát na jeho straně. A to vše kvůli hříchům nás lidí.

Uplynulo několik let. Ježíš se stal velmi známým člověkem. Neseseděl doma, nýbrž procházel celou zemí. Všude se dával do řeči s lidmi, mluvil k zástupům, pomáhal chudým, uzdravoval nemocné. A přitom stále lidem připomínal, že nejsou ve světě opuštěni či ztraceni. Pán Bůh

je má rád a stará se o ně. Mnoha zlým lidem však vadilo, co Ježíš říkal a dělal. Jak prý může vědět, že Bůh je tak velmi dobrý a laskavý k hříšníkům! Ježíšovi nepřátelé se proto rozhodli, že Ježíše zabijí. Obžalovali jej, že znevažuje jejich náboženství a přivedli ho před nejvyššího vládce země, před Piláta. Celým jménem se jmenoval Pontius Pilát — vzpomenete si, kdy se o něm mluví v kostele? Ve vyznání víry říkáme o Ježíšovi: „Trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován a umřel.“

Ježíšovo utrpení bylo veliké. Napřed jej zatkli, spoutali ho a přivedli jej k výslechu. Když Kristus odpovídal veleknězi, jednomu ze strážců se jeho chování zdálo málo uctivé, a tak udeřil Ježíše do obličeje. Potom se Ježíš dostal před samotného Piláta. Římané si neřímanů nevážili, proto Pilát nechal Ježíše klidně zbičovat. Vojáci upletli z trnitého proutí korunu a tu nasadili Ježíšovi na hlavu. Hodili mu přes ramena jakýsi plášť, aby vypadal jako král. A tak se mu posmívali. „Když jsi mluvil o svém království, tak kraluj!“ Přitom jej tloukli do obličeje. Dav kolem křičel. „Ukřižuj! Ukřižuj!“ Pilát je poslechl a poslal Ježíše na popraviště. Musel si nést dřevěnou kládu, na niž jej potom přibili. Ruce a nohy mu prorazili hřeby a vztyčili ho vzhůru. Ježíš na kříži umíral v obrovských bolestech. Nad hlavou měl nápis, který oznamoval jeho provinění: Ježíš Nazaretský, král židovský. (Zkratka latinských slov je INRI.) Jelikož byl mučením velmi vyčerpaný, zemřel Ježíš ještě před soumrakem. Než vydechl naposledy, řekl: „Dokonáno jest.“

Ježíšovi přátelé se postarali o mrtvé tělo. Josef z Arimatie měl poblíž nový hrob ve skále. Do něj Ježíše uložili. Učedníci byli zděšeni, co se Ježíšovi stalo. Byl zabit, jako se na velikonoce zabíjejí beránci. Nikomu nic zlého neudělal, přesto musí zemřít. Byl úplně bezbranný jako jehně či jiné mládě. A všechno to zlé jej potkalo kvůli nám. Kdyby s námi nemluvil, kdyby nám nepomáhal, nikoho by nenaštval a zůstal by na živu. Možná už tehdy si někdo vzpomněl na slova Jana Křtitele: „Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Později si to uvědomili i mnozí další a dodnes se o Kristu mluví jako o Božím Beránku.

Pán Bůh Ježíše ve smrti nenechal. Probudil jej z mrtvých a vrátil jej do života. (Stalo se to v neděli, proto se v neděli scházíme k oslavě i my.) Ježíš teď žije nový život u Boha. Jelikož zvítězil nad smrtí, bývá často malován jako beránek, který nese korouhev. Prapor, vyzdvižený nad hlavu, aby jej bylo vidět a mohly jej následovat zástupy. Dříve takto chodili poutníci nebo vojáci. I my patříme k těm, kdo následují Krista zabitého kvůli lásce a pravdě. To on nám ukazuje cestu života.

Starší školní děti

Asi každý Čech slyšel o Janu Husovi a husitech. Méně lidí už ví, že se od husitů oddělila část věřících, kteří chtěli žít poslušný život podle Kristova evangelia a nezarmucovat Pána Boha svými špatnými činy. Ta skupina si říkala „Jednota bratrská“. Byla to sice malá církev, ale významná. Přeložila do češtiny Bibli — Bibli kralickou, složila řadu povedených písniček, z nichž některé zpíváme dodnes. Patřil k ní i Jan Amos Komenský. Tato Jednota bratrská si dala do znaku beránka s korouhví. Korouhev se dříve nosila v čela zástupu poutníků či vojáků, aby věděli kam jít. Beránek Boží Ježíš Kristus nám ukazuje cestu.

V dobách náboženské nesvobody byla Jednota bratrská zakázána, když po 150 letech císař konečně povolil i jiné než jen katolické náboženství, mnozí z tajných evangelíků říkali, že patří k víře Beránkově. Někteří odešli do ciziny, v Německu založili vlastní městečko a vyrazili i na misie do zámoří. Poněvadž tito bratři nepocházeli z Čech, nýbrž z Moravy, říká se jim ve světě Moravští bratři. Ve znaku mají toho samého beránka. Také my patříme k pokračovatelům dávné Jednoty bratrské. Synodní senior nosí na slavnostním řetězu plaketu, kde je beránek vyobrazen.

(Děti se mohou pokusit přeložit anglický nápis ve znaku Jednoty bratrské.)

Liturgie

Písně

Pro? jen ml?íš, Pane (SV 267); Ó hlavo plná trýzn? (EZ 320,1–3); V nebi je tr?n (SV 360)

Biblický text k zapamatování

Byl trápen a poko?il se, ústa neotev?el; jako beránek vedený na porážku. (Iz 53,7a)

Rituál

[Na plakátu](#) společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Pokud máte v kostele či modlitebně obrázek beránka, využijte ho a upozorněte na něj. (Někdy může být součástí křtitelnice!) Pokud ne, sáhněte po zpěvníku a nechte najít děti písně 281, 198, 528.

Proč máme ve zpěvníku (v kostele) obrázek beránka?

Znamená to, že jsme pastýři? Ne. Beránek je obrazem Ježíše Krista. Beránek nikoho nepřemůže. Naopak, kdekdo jej může zbít. Nebo zabít. Což je smutné a což se stalo i Ježíšovi samotnému. Kdyby Ježíš nebyl tolik pomáhal druhým lidem, nevadil by mocným a nestal by se obětí jejich hněvu a nenávisti. Ale on to pro nás i za tu cenu udělal. Proto na něj lidé vděčně vzpomínají. Vzpomínali na něj naši předkové, kteří jej tady v kostele / ve zpěvníku nechali zobrazit. Právě o Ježíšovi jako o Beránku Božím si budeme dnes povídat v nedělce.

Modlitba

Dobrý Bože, chceš pro nás život pokojný a šťastný. Poslal jsi svého Syna, aby žil s námi a přinesl nám radost. My víme, že vadil mnoha zlým lidem a že za evangelium zaplatil životem. Zemřel jako bezbranný beránek, ale neumíral nadarmo. Svou obětí probouzí i v nás víru a lásku. Děkujeme. Amen.

Kam dále

[Znak Jednoty bratrské k vybarvení](#)

[Beránek k vybarvení](#)

[Obrázek synodního seniora s řetězem a zobrazením beránka](#)

Odkaz na píseň

[Proč jen mlčíš, Pane](#)

[Ó hlavo plná trýzně, běd, ran i soužení](#)

[V nebi je trůn \(SV360\)](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami IV \(s apoštoly, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 1,19–15,34](#)

[Jan 19](#)